

ИНТЕРВЈУ ЈЕЛИСАВЕТА ВАСИЛИЋ КОРУПЦИЈА ЈЕ ОВДЕ ОЗАКОЊЕНА

АКО СЕ УСВОЈИ НАЈАВЉЕНИ ЗАКОН, ПРЕДСЕДНИК НИКОЛИЋ И ПРЕМИЈЕР ВУЧИЋ БИ ТРЕБАЛО ДА ЗАТРАЖЕ ДА СЕ ПРВО ЊИМА ИСПИТА ПОРЕКЛО ИМОВИНЕ, ДА ВИДИМО КОЛИКО СУ ЗАРАЂИВАЛИ, ГДЕ СУ РАДИЛИ И КОЛИКУ СУ ИМОВИНУ СТЕКЛИ ПРЕ НЕГО ШТО СУ ПОЧЕЛИ ДА СЕ БАВЕ ПОЛИТИКОМ

Слободан Иконић
Фотографије: Далибор Даниловић

НАЈЗНАЧАЈНИЈИ АНТИКОРУПЦИЈСКИ потенцијал сваког друштва представља решеност његових грађана да живе у слободном и уређеном друштву. Та решеност се углавном испољава преко њихових политичких представника. О тим очекивањима, законским решењима, препрекама и проблемима у борби против корупције, за НИН говори Јелисавета Василић, члан Савета за борбу против корупције.

Пре одговора на питања имала је потребу да исприча лично искуство о понашању интелектуалаца у садашњем

времену. „У радио-емисији један од учесника се из све снаге залагао за продају Телекома, а онда нам у паузи каже да је против продаје! Нисам могла да верујем. Кажем му, па то је сјајно, реците то у етар, а он каже: 'Нећу, боже ме сачувај'. Ето, то су наши интелектуалци“, каже Василићева.

Закон о пореклу имовине се дуго најављује а та идеја никада није доведена до краја. Да ли је то још једна фарса и предизборна играшка?

Не могу да кажем да ли је то фарса и предизборна играшка, јер нисам политичар и не разумем се у политику. Али, тачно је да је био најављиван, да није донет, а и закон о опорезивању екстрапрофита је веома лоше прошао. Из оног што је премијер причао, схватила сам да се тај закон доноси због борбе против корупције. За мене као неког ко се 13 година бави том борбом, то није објашњење за доношење таквог закона.

Као да су уместо системске борбе на сцени повремене кампање,

Germany 3,50 EUR

Sweden 60,00 SEK

twitter.com/NedeljnikNIN

које стварају утисак да је правда селективна и да служи за ком-промитовање појединца?

То је тачно. За системску борбу против корупције није довољан један човек. У Србији се, међутим, представља да то може да ради само премијер, што није тачно. Нема борбе против корупције ако се закони овако доносе. Нема борбе против корупције ако институције не раде свој посао. А код нас не раде.

Мислите, пре свега, на правосуђе?

Проблемима у правосуђу претходи доношење закона по хитном поступку, без јавне расправе, без изјашњавања Савета за борбу против корупције, без уважавања примедба које смо предлагали, али никада ниједна није усвојена! Правосуђе је сада у горај ситуацији него раније, јер 2,5 милиона предмета није завршено. Била сам 30 година судија и никада нисам видела толико нерешених предмета! Требало би сви да одговарају за то.

Струковно удружење, Друштво судија Србије, изашло је из рада на стратегији о правосуђу због неслагања са предложеним решењима...

А знате зашто? На том састанку је помоћник ресорног министра изјавио да људи из правосуђа „не знају шта је независност правосуђа и да ми то мало грубо схватамо“. Друштво судија не зна шта је независност? Изгледа да нико не зна шта је независност, осим помоћника министра правде. Тако испада да независност може мало да постоји, мало да не постоји.

Да ли је смисао најављеног закона заиста да се плаћа порез, као што каже премијер?

Е, није ни то тачно јер порески закон је један од најбољих. Он има фантасичне системе принуде, јер сама Пореска управа може да стави хипотеку, да је прода и наплати порез. Закон је у реду, а што се тиче Пореске управе, е то је институција која не ради!

Очекујете ли да ви будете консултовани приликом израде овог закона?

Нисам сигурна. Ми смо од свих, па и од ове владе, захтевали да нам доставља нацрте закона, да бисмо могли да их сагледамо са аспекта корупције и доставимо своје примедбе. Све владе, осим Мирка Цветковића, су нам обећале да ћемо добијати нацрте и да ћемо имати времена за примедбе. Међутим, ни ова влада то не ради уредно, већ селективно. Добили смо, рецимо, Закон о обавештавању, а нисмо Закон о јавним набавкама, који је за корупцију много битнији. Зато се питамо да ли ћемо добити и овај закон, али чим уђе у скупштинску процедуру ми ћемо то тражити. Проблем је што се 80 одсто закона доноси по хитним одлукама, тако да за нас нема времена.

Због чега држава никада није укрстила имовину и приходе, јер су неки власници огромне имовине готово без икакве зараде и не могу да докажу како су то богатство стекли? Да ли се то заправо и не жели или постоји и крупнији институционални проблем?

Савет није сигуран о чему се ту ради. Стално се говори о унакрсној провери података и то би било најбоље. Али, да би се то урадило, морају да се повежу све институције везане за регистар имовине и наплату пореза. Када се оне умреже, лако је видети ко је порез пријавио на 1.000 динара, а стекао је имовину од милијарду. Због непостојања те умрежености и Закон о порезу на екстрапрофит је доживео фијаско, јер га је платио само Богољуб Карић, а уз то му је после тај новац и враћен. Сви остали тајкуни су се извукли. У то време се причало да су се неки извукли јер су давали поклоне, рецимо донације фудбалским клубовима. Нисмо могли да утврдимо везу између селективне примене тога закона и тих донација.

Зашто у Србији незаконито богаћење није кривично дело, иако нас на то обавезује Конвенција УН-а, па би многи, који не могу да докажу порекло имовине, већ одговарали за то?

Како можемо да имамо такво кривично дело кад сви наши закони омогућавају корупцију? Она се намерно омогућава.

Да ли се онда може рећи да је то озакоњена корупција?

Озакоњена корупција, него шта? Зато судови имају огромне проблеме да утврде корупцију господина Мирослава Мишковића или неког другог, баш због тога што су закони тако писани. Савет стално говори да је овај поступак доношења закона потпуно нереалан и усмерен на омогућавање енормне корупције.

Било би нормално, а чини се и да јавност, на пример, тражи да председник државе објасни како је стекао огроман стан, кућу и сад гради цркву. Зашто би такво преиспитивање било противправно?

Напротив. Пошто је премијер већ ома отворен и тврди да је особа која све каже, ако се донесе тај закон било би логично да они затраже да се прво њима испита порекло имовине. Да видимо колико су зарађивали, где су уопште радили пре него што су почели да се баве политиком, коју имовину су стекли раније.

Или, рецимо, зашто се дигне огромна бука када се поставља питање ко су финансијери Фондације Драгице Николић?

У Закону о Агенцији за борбу против корупције јасно се каже да се у случају повезаних лица која добију поклон зато што је муж у овом случају председник државе, тај поклон сматра државном имовином, а никако имовином Фонда Драгице Николић.

А има ли Агенција за борбу против корупције снаге, јер чим крене да испитује да ли је министар Гашић, док је био градоначелник Крушевца, одобравао новац из градског буџета медијским предузећима у властништву чланова породице или да ли је министар Селаковић био у сукобу интереса, одмах услед напади на њу?

Није она без снаге, јер јој и Закон о Агенцији даје снагу. На наше питање зашто не раде то и то, они су рекли, по закону могу обављати само три висте посла, контролу финансирања политичких странака, евиденцију имов

АКО ЈЕ ДРАГИЦА НИКОЛИЋ ДОБИЛА ПОКЛОН ЗАТО ШТО ЈОЈ ЈЕ МУЖ ПРЕДСЕДНИК ДРЖАВЕ, ТАЈ ПОКЛОН СЕ ПО ЗАКОНУ СМАТРА ДРЖАВНОМ ИМОВИНОМ И НЕ МОЖЕ БИТИ ИМОВИНА ФОНДАЦИЈЕ ДРАГИЦЕ НИКОЛИЋ

не и сукобе интереса. Ја не сматрам да је то тачно. Они се зову Агенција за борбу против корупције и то значи да све везано за корупцију они морају да раде.

Студија о прању новца у Србији, урађена пре неколико година, по налогу ОЕБС-а, показала је да током приватизације није испитивано порекло новца којим су куповане фирме. Како сад то накнадно испитати кроз Закон о пореклу имовине?

Може да се испита по Закону о спречавању прања новца. До 2005. године постојала је одредба која каже да сви морају да пријављују Управи за спречавање прања новца - финансијске трансакције. То значи, Агенција за приватизацију је морала да пријављује сваку трансакцију, свако плаћање у процесу приватизације. Чули смо да је на предлог господина Динкића тај члан избачен и од тог момента нема одредбе закона која предвиђа обавезу свих институција у којима се дешава трансакција новца да изврши проверу порекла, односно одакле је новац дошао. Зато се и десио Шарић и многи други, зато што је закон погодовао употреби прљавог новца и корупцији.

Тако је долазио прљав новац, а где је чист одлазио?

Нажалост, предвидели смо ово стање са привредом. Рекли смо да ће то довести до корупције огромних размера и до затварања фирми. Осамдесет одсто фирми је купљено да би се искористила непокретност или нешто продало, имали смо у приватизацији изношене целих погона, као у случају Азотаре, радници су данима стајали испред Агенције и упозоравали - људи, овај износи опрему, неће да ради, али никакве контроле није било.

Како ће најављени закон све то да реши, јер ће тим питањем да се бави ретроактивно?

Ретроактивна примена је забрањена Уставом. Ипак, како видимо до сада, не има. Е сад, како ће у тај закон ући ретроактивно, на који начин, да ли ће она бити скривена или отворена, то је нешто друго. Али, чињеница је да по Уставу ниједан закон не сме да се примењује ретроактивно. Уз то, како, ре-

цимо, да проверите имовину Миодрага Костића, који је за три евра добио огромну имовину, али - законито. Порекло његове имовине се, дакле, зна.

Власт је обећала да ће испитати 24 спорне приватизације, а још ниједан случај није добио судски епилог. Шта је разлог што све то иде тако споро?

Прво тужилаштво не ради, као што ни раније није радило. Ако им је неко рекао - склони тај предмет, они ће да склоне, а видим да је сада изабран исти републички тужилац. Када је премијер рекао да ће да испита 24 спорне приватизације, ми смо му били дубоко захвални на томе, рачунајући да зна да он сам не може да их преиспита и да мора да ангажује институције, да оне морају да раде. Не може нико сам да се бори против корупције, а код нас очигледно институције још не раде свој посао.

Докле је стигао случај Луке Београд?

Плашим се да је то један од оних предмета за који су закони и писани и да је то у ствари одрађено онако како је у закону записано.

Да ли је и Закон о конверзији писан за крупни капитал, који ће због многих изузетака и смањених накнада, моћи да за мале паре конвертују купљене хектаре пољопривредног у грађевинско земљиште?

Морам да се вратим на ранији закон о изградњи. На захтев Савета, Уставни суд је поништио његове одредбе, а сад се доноси закон о конверзији, који иде истим путем као тај закон о изградњи. Не могу да кажем да ли је то намерно, због тајкуна, то не знам, јер је својина над земљиштем велики проблем и постоји могућност да ова власт стварно хоће да га реши и да зато иде са новим законом, али до сада је рађена конверзија углавном да би тајкуни добили у власништво оно што су купили као право коришћења и за шта нису дали ништа.

Велико подозрење изазива и Закон о продаји државних непокретности? Мислите ли да је одлука да се оне прво пону-

де садашњим закупцима, по повољнијој цени, уместо на јавној лицитацији, увод у могућу корупцију и још једну нетранспарентну игру?

Ту је огромна могућност за корупцију. Гледали смо имовину ДИПОС-а и нисмо могли да верујемо колико људи који никакве везе немају са дипломатском службом ужива ту имовину. То је лудо, нема ни списка имовине који смо тражили од ДИПОС-а и Републичке дирекције за својину.

Значи да не знају којом имовином располажу?

Шта год смо питали Дирекцију за имовину Републике Србије, рекли су да немају података. Они немају података о земљишту, што је још опасније. Ово је и противно Закону о промету некретнина. Не можете ви непокретности непосредно да продајете, можете ако не успете да прво продате на законном предвиђен начин.

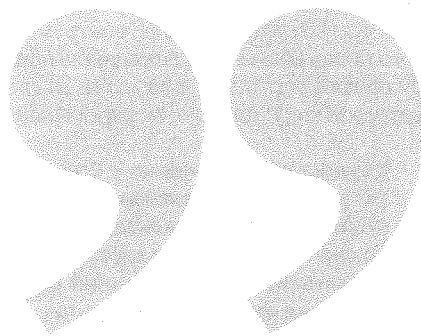
Савет за борбу против корупције се противи и продаји Телекома, јер сматра да се јавно добро какво је мрежа телекомуникација не сме отуђити.

Ми то не сматрамо, то је у закону, имате члан 16. став 4, који, између осталог, каже да се то не може отуђити из јавне својине.

Да ли ћете и како то пробати да спречите, односно да ли сте Влади Србије већ слали допис или усмено рекли да се противите продаји и због чега?

То се зна, јер ми смо учествовали у три јавне расправе и ми смо на тим састанцима много тога и сазнавали, али и дали свој допринос да се Телеком не продаје. Чули смо, рецимо, да је то фирма у узлету и да држава те паре, које ће евентуално добити за продају, може да оствари бољим пословањем Телекома.

Та компанија лошије послује зато што се много пара одлива кроз политички утицај. Било је говора о томе да би за две-три године, када би се стање у компанији побољшало, држава од Телекома могла да добије 400-500 милиона евра годишње, а то значи да би само за тих неколико година добила те две милијарде евра, које држава очекује од

ЗА СИСТЕМ-СКУ БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ НИЈЕ ДОВОЉАН ЈЕДАН ЧОВЕК

продаје. Имала би златну коку, а продајом би вероватно и 50 одсто радника остало без посла, као у Хрватској где је Дојче Телеком, после куповине хрватског Телекома, отпустио пола радника.

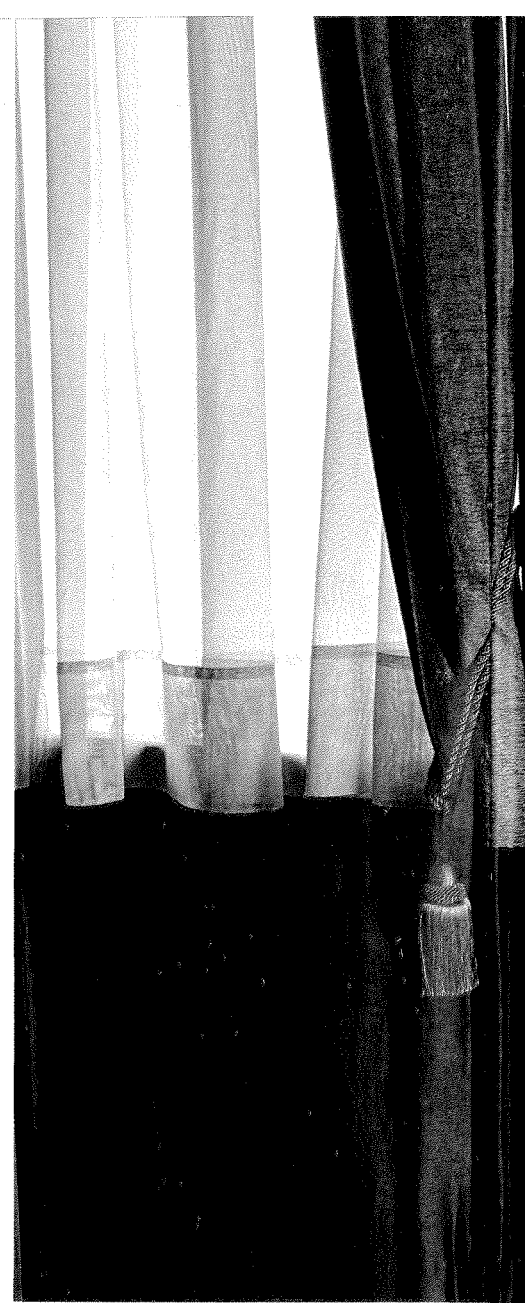
У вашем последњем извештају о медијима као да нема разлике у односу на сличан документ из 2011. Какав је епилог вашег закључка о доминантно нетранспарентној власничкој структури и огромном утицају политике на медије?

Не бих у овом моменту говорила о томе, јер смо тај извештај почели да пишемо у фебруару прошле године, пре него што је ступио на снагу сет нових медијских закона и у августу ове године истиче рок да сви медији пријаве власничку структуру. У закону је фино

предвиђено да се власничка структура мора регистровати, то је нешто од чега ми очекујемо да ће бити добро. Што се тиче цензуре, која се више наслуђује него што може да се докаже, ми смо у реферату тако и навели. Ту је проблем новинара, од којих неки само климају главом, не питају ништа, као да их не интересује да ли народ жели да чује одговоре на нека питања. Њих само интересује како ће на њихова питања одређивати политичар. Е, зато политичар узима реч, држи монолог...

Седите у згради Владе, колико пута сте се састали са члановима било које владе, и о чему сте говорили?

Са свим владама смо одржавали састанке. Када дођу, веома су љубазни. Такви састанци су се веома лепо завр-

шавали, осим са Цветковићем, који је рекао да од њега нећемо добијати предлоге закона. Међутим, од те сарадње никада ништа није било.

Тражили смо пријем код премијера Вучића и писмено и усмено три пута у овој години, јер смо сматрали да би требало да га упозоримо на неке ствари. Никада нисмо добили узвратну информацију. Онда је Европска комисија у својим закључцима рекла да то мора да се промени, да они доживљавају наше извештаје као озбиљне и тражили су да Влада мора да унесе у акциони план стратегије да се састаје са члановима Савета, да се о сваком реферату расправља и доносе закључци. Засада тога још нема, али можда ће бити.

Да ли се борба против корупције опструјише и зато што

се партије и даље нелегално финансирају?

То је само један од разлога.

Ако сте ви саветодавно тело Владе, а не добијате на пример чак ни неке законе на увид, чему ви у ствари служите?

Борби против корупције и то системске. Тако напишите. Владе су, ипак, променљиве. А ми смо издржали 13 година уз причу сваке владе да нас укидају. И сада иде једна таква прича, али ми на то не обраћамо пажњу. Ми смо дошли са једним циљем, а то је да се боримо против корупције. Имиџ је направила Верица Бараћ, хвала јој велика и ми се боримо против корупције и уопште нам није битно да ли у Влади седи Вучић или Динкић или Дачић или било ко. Мислим да ви знате да ми иступамо

потпуно самостално. Без обзира на то што јесмо саветодавно тело, не значи да смо зависни. Нисмо зависни.

Кључна карика корупције у земљама као што је Србија су политичари. Значи ли то да нема ништа од борбе против корупције?

Не мислим баш тако, мислим да има борбе против корупције и да ће бити све боља и јача. Политичари су ту да се баве политиком, ја само сматрам да интелектуална елита треба политичарима на неки начин да покаже и докаже да се они не могу тако понашати и у исто време причати о борби против корупције, да не излазе изван свог „оквира“, а да институције раде свој посао. Ту је велика улога интелектуалне елите, коју ми немамо. **НИН**

06/08/2015/НИН 35